

КОНСТАНТИН ИЛИЕВ

МУЗИКА ОТ ШАТРОВЕЦ

пиеса в четири действия

ДРАМАТИЧЕН ТЕАТЪР „САВА ОГНЯНОВ“ — Р У С Е
сезон 1988 — 1989 година

МУЗИКА ОТ ШАТРОВЕЦ

постановка

СТОЯН КАМБАРЕВ

сценография

ВИОЛЕТА РАДКОВА

музикално оформление

МИХАИЛ ШИШКОВ

постановчик на танците СТОЯН ГЕОРГИЕВ

* * *

СПЕКТАКЪЛЪТ СЕ ПОСВЕЩАВА
НА

45-ГОДИШНИНАТА ОТ ПОБЕДАТА НА
СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА РЕВОЛЮЦИЯ У НАС
И НА

ОСМИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕГЛЕД НА БЪЛГАРСКАТА
ДРАМА И ТЕАТЪР — МАЙ-ЮНИ '89

* * *

Премиера на 22 февруари 1989 г. от 19 ч. в Операта

Редактор на програмата — Крум Гергицов

Художествено оформление — Димитър Гилев

Регионална библиотека
"Любен Каравелов" - Русе

120000890720

490224

Д Е Й С Т В У В А Щ И Л И Ц А

СТОЙКО ШАТРОВ
 МАНОЛ МАРКОВ
 ТОДОР ТРОЕНЕЦЪТ
 ВЪЛЪО БЪЛГАРЕНСКИ
 ТАНАС ШАТРАТА

КУНА ШАТРОВА
 КИРИЛ СВЕЩАРОВ
 БОНЧО ЧИЛИЧЕВ
 КОНО КАРАКОНОВ
 КАНАДА КАРАКОНОВА
 МАРА КАРАКОНОВА
 ДОРА БОЛЯРОВА
 АНГЕЛ ФАКТОРЪТ
 МАЙКА ПЛАЧЕ
 ВАСИЛ БИРНИКЪТ
 ТОНЧО ТРУЛОВ

РАЗСИЛНИЯТ

ПИЯНИЯТ
 УЧЕНИЦИТЕ

ЕДНА ЖЕНА, КОЯТО ИД-
 ВА ДА СИ КУПИ ВИНО

ПЕЛТЕКЪТ

КАМЕН ГЕОРГИЕВ
 ВЕНЦИСЛАВ ПЕТКОВ
 ТРАЙКО НАЧЕВ
 МИНКО МИНКОВ
 НИКОЛАЙ АНГЕЛОВ
 БОЖИДАР МАНЕВ
 АНТОАНЕТА КРЪСТЕВА
 ЛЮБОМИР ФЪРКОВ
 МАРИАН САВОВ
 НИКОЛА ЧИПРИЯНОВ
 МИЛАНКА ПЕТРОВА
 ДАНИЕЛА ГОРАНОВА
 АНЕЛИЯ ГЕОРГИЕВА
 ИВАН САМОКОВЛИЕВ
 КОСЬО СТАНЕВ
 ЦАКО ДАЧЕВ

ВАСИЛ САПУНДЖИЕВ
 сътрудник

БОЖИДАР МАНЕВ
 НИКОЛАЙ АНГЕЛОВ

ДИМИТЪР ИОРДАНОВ

ВИКТОРИЯ ВАСИЛЕВА
 АЛЕКСАНДЪР ВЛАДИМИРОВ
 ЯСЕН БАЛЕВ сътрудници

СТЕФКА СТЕФАНОВА

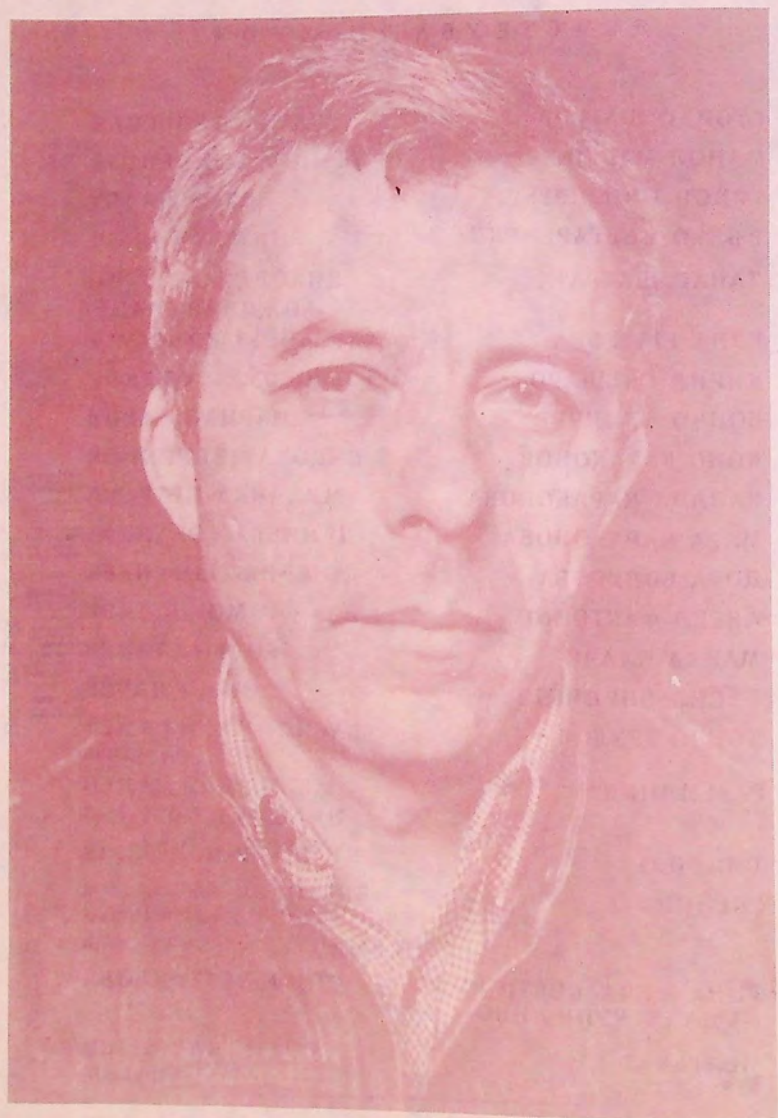
СТЕФАН НАИДЕНОВ
 сътрудник

представлението води

Ефросина Григорова

текста следи

Роза Ячева

КОНСТАНТИН ИЛИЕВ

е един от изтъкнатите ни съвременни драматурзи. Той е роден на 16 октомври 1937 година в с. Горно Павликени, Ловешка област. През 1956 г. завършва гимназия за чужди езици в Ловеч, а през 1961 г. — „немска филология“ в СУ „Кл. Охридски“. От 1968 до 1972 г. е аспирант по съвременна немска драматургия в ГДР. За защита дисертация върху творчеството на Фридрих Дюренмат получава звание „кандидат на филологическите науки“.

Работил е като драматург в столичния театър „София“, а от няколко години е драматург в Народния театър „Иван Вазов“.

Константин Илиев е автор на драматични произведения, които имат разнообразен сценичен живот по нашите театри. Те създават възможност за интересни театрални интерпретации, затова всяка негова творба се посреща с любопитство от зрителите и критиката, както и с увереността, че тя ще бъде нов, неочакван поглед върху проблемите на наша та действителност.

Автор е на пиесите: „Мъка по цветовете“ (1961 г.), „През октомври без теб“ (1968), „Музика от Шатровец“ (1973) — награда на V национален преглед на българската драма и театър, „Прозорецът“ (1977), „Босилек за Драгинко“ (1978) — награда на VI национален преглед, „Великденско вино“ (1980), „Нирвана“ (1982), „Одисей пътува за Итака“ (1985). Има преводи от немски език на произведения на Бертолд Брехт.

На русенската публика Константин Илиев е познат като автор от постановките на Русенския театър на неговите пиеси: „Босилек за Драгинко“ — 1979 г. и „Великденско вино“ — 1981 г. Спектакълът „Босилек за Драгинко“ остава като един от върховете в съвременното развитие на Драматичен театър „Сава Огнянов“. На Шестия национален преглед на българската драма и театър през 1979 година той бе удостоен с многобройни награди: Константин Илиев — за драматургия, Слави Шкаров — за режисура, Нейко Нейков — за сценография, Стефан Драгостинов — за оригинал на музика, както и артистите — Васил Попилиев, Елена Стефанова, Миланка Петрова, Георги Стефанов, Николай Ангелов, Валентин Гаджоков. Незабравима остава тази постановка, защото тя високохудожествено разкри огромния драматизъм на една личност и на обикновени селски хора в периодите на критични социални ситуации след деветосептемврийската победа.

Авторитетно място в биографията на Русенския театър получи и спектакълът „Великденско вино“, в който ролята на поп Кръстьо Никифоров се изпълни с проникнато вникване от актьора Трайко Начев. С премиерата на тази пиеса, през септември 1981 г., се откри в старата сграда — „театър-фоайе“.

Спектакълът „Музика от Шатровец“ продължава живо та на пиесите на Константин Илиев на русенска сцена.

Драматургът присъства на една от репетициите. Използувахме това негово гостуване, за да се обърнем с два въпроса към него.

— Др. Илиев, във вашето творчество прави впечатление, че някак задъхано се прехърляте от една историческа действителност в друга. Кой факт, коя съдба може да ви накара да се обърнете към дадено историческо време?

— На отделните исторически епохи гледам просто като на складови помещения, в които е струпан един или друг материал. Отварям тази врата, зад която знам, че има това, което ми трябва. Ако ме занимава например цинизмът, с който се проповядва обществена справедливост, а без оглед на средствата се практикува лично облагодетелствуване, ще се обърна към такова историческо време, в което има най-ярки примери за единство между идеал и поведение. Осъзнаването на трудността или невъзможността при определени исторически условия да бъде осъществен един идеал сигурно прави хората по-мъдри, но едва ли цинизмът е последната дума на мъдростта.

— Кои нравствени тонове от „музиката“ на село Шатровец ще звучат винаги съвременно и ще вълнуват зрителя?

— Ако това, което предлага текстът и от това, което прави театърът може да се получи „музика“, тя едва ли ще има нужда от словесно дешифриране. Би трябвало, според мен, да звучат в хармония няколко твърде контрастни „нравствени тонове“: несъгласие, непокорство и непримири мост; човеколюбие и състрадание.

Сцена от „Босилек за Драгинко“ на К. Илиев

Актьорът Трайко Начев в сцена от „Великденско вино“ на К. Илиев

НЯКОИ НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ ПИЕСИТЕ НА КОНСТАНТИН ИЛИЕВ ПРЕЗ 70-ТЕ ГОДИНИ

„Музика от Шатровец“ е една от най-интересните и значителни творби в нашата драматургия със сюжет от борбите на народа ни срещу фашизма.

Сложните акорди на „Музика от Шатровец“ идват от особеното разкриване на темата за саможертвата в името на комунистическите идеи, от проследяване мотивите на обикновения героизъм на народа в борбата му срещу оскотяващата фашистка и капиталистическа действителност.

В привидно спокойния делник, в навечерието на забранения селски празник (темата за празника присъствува постоянно в пиесите на К. Илиев) настъпва тревожно раздвижване. Трябва да се укрие раненият партизанин Стойко. Ятаците му срещат неочаквани пречки, в резултат на които някой никак нелепо — като че ли такава смърт може да бъде нормална, логична — загиват и Стойко, и Манол Марков. Чавдар Добрев справедливо отбелязва баналността на тази най-често срещана ситуация в драматургията ни на антифашистка тема. Естествено тя е свързана с проблемите на съзнателния избор на героите. В „Музика от Шатровец“ темата за съпротивата е разработена сякаш в обратна проекция, за да зазвучи в трагичната тоналност на пренесената изкупителна жертва в името на класовото самоосъзнаване“ (В. Стефанов).

Това е сякаш най-традиционно написаната пиеса на Константин Илиев. Най-традиционна — по някои от формалните си белези. И в същото време нещо я откроява от потока на драматургични творби на подобна тема.

Различните теми в пиесата са оркестрирани по законите на една музикална творба. Те се редуват — темите на саможертвата, на нравствената устойчивост, на комунистическата преданост и темите на жестокостта, грубостта, компрометността и бездуховността — в една сложна плетеница те съществуват в контрапункт една на друга, в непрекъснатата явна или по-скрита борба помежду си, за да прозвучи във финала тази „по-скоро ликуваща мелодия“, изпълваща цялото пространство, неподвластна на никакви „фактори“. Мелодия на вярата в хората и перспективите на тяхната борба. Тази, преминаваща през пиесата мелодия, допълнително — вече на едно почти символно ниво, снижавана до степен на оскотяване групата на полицаите, те вече изглеждат нещерно първобитни и нелепи.

Музиката, музикалното изграждане на творбите, законите на оркестрирането при развитието на различните мотиви и теми е характерно за К. Илиев и при другите му пиеси.

* * *

Трябва да се спрем на идеята за „празника“ в драматургията на К. Илиев. Ще я схващаме най-общо, без да губим онези нейни съществени очертания, които ни дават право да я въвеждаме.

Можем да говорим за „празник“ по различни поводи. По повод идейно-смысловия потенциал на пиесите му (празника на идващата или укрепваща промяна) и по повод най-често срещаната и предпочитана от автора обща или частна ситуация, и по повод сюжета на пиесите му.

... Пиесата „Музика от Шатровец“ започва с известията на разсилния. Виждаме как идеята за празника — в този случай звучаща многопосочно и като „забранения празник“, и като „ограничения празник“, и „като празник на творчеството“ — определя и конкретната драматургическа ситуация на пиесата.

* * *

На Константин Илиев е чужд обективизмът в показването на своите герои. Без никъде да губи мярката на художественото, той не крие своите пристрастия и симпатии, своите несъгласия и присъди. Както отбелязва и Д. Стайков, неговият предпочитан герой е „деликатният, донякъде непрактичен и чувствителен, с вродена интелигентност човек, който... защитава с постъпки, а не в полемика убеждението си как да живее“. Такива са и Левски („Великденско вино“), и Яворов, и Лазар Драгинков, и Манол Марков, отчасти и Филип, и Божидар Кадиев. Във всяка пиеса тези герои имат и един главен опонент, различните мимикрии на който се свеждат, ако опростим нещата, до нравствена невзискателност, до безволево отдаване на стихията на компромисите, до душевна пустота и просташина, до войнствувашо оеснафяване, ако щете — до предателство в различни степени и оттенъци, но еднакво неприемани от автора.

Това определя и най-често срещания конфликт в пиесите на К. Илиев. Конфликт — най-общо казано, между, от една страна бездуховността, компромисността, безверието, в хората и бруталността, и от друга — устойчивостта, деликатността, инертността, чистотата и вяратата.

НИКОЛА ВАНДОВ

ИЗ „ДОКОСВАНИЯ ДО БЪЛГАРИЯ“

... През 1892 година Ана Маймункова е ученичка в Пловдивската девическа гимназия. Живее в пансион. Един ден се втурва в пансиона и радостно извиква на другарките си по стая: „Момичета, знаете ли какво трябва да се прави?“. Момичетата свикнали на закачките ѝ в един глас питат: „Какво?“. Тя се замисля, а след това безпомощно свива рамене: „И аз не зная. . . А всеки от нас иска да знае: какво да се прави?“.

... През март 1954 година полиците, взели участие в убийството на Вела Пискова и Тончо Галчаков, са изправени пред Русенския градски съд. Един от полиците е успял да стане председател на ТКЗС. Сред подсъдимите се намира и Калчо Добрев. Съдебният председател го пита: „Какво получи за предателството си“. Той отговаря: „Петдесет хиляди лева и тридесет декара земя“. Секретарката на съда, младо момиче, проявява невъздържаност: „Земята още ли е твоя?“. Калчо Добрев забива поглед в пода: „Кооператив на е, девойко, от нея получавам рента“.

* * *

... В общината на село Габаре — в една от малките стаички — са натъпкани четиридесет мъже и жени, арестувани на 6 юни 1944 година. Всички стоят прави, за сядане не може и да се мисли. На пода, мушкан с желязна вила, газен с мотоциклет, лежи и бавно умира старият земеделец Вълко Димитров от Сухатче.

Сред възрастните има и едно дете, родено преди няколко дни. Детето е гладно и подмокрено и непрекъснато плаче, но майка му е притисната в ъгъла и не може да го нахрани и подсуши. От съседната стая долитат псувните на полицейските агенти Кевата и Бозайника, които водят разпит на заловения в село Бреница партизанин Йордан Каме-нополски. По главната улица бучат камиони, натоварени с войска и полиция. Фаровете ближат лицата на арестуваните и отминават към Балкана, където са разкрити няколко партизански бази.

На разсъмване Кевата не издържа на детския плач и гневно нарежда на изтомозената майка да седне на гърдите на умирация Вълко Димитров и там да нахрани и подсуши детето си. Жената се вкаменява. Съпруга на партизанин, тя благоговее пред умирация старец. От арестуваните

никой не обелва дума. Кевата стои на вратата и чака да се изпълни заповедта му. Тогава проговаря старият ятак. Той отваря мъчително едното си око и бавно изрича: „Ела, булка не се срамувай. И детето е чисто, и аз съм чист. .“

* * *

... След 9 септември 1944 година Иван Димитров (предал на полицията студента-антифашист Арсо Овчаров — б. р.) е изправен на разпит. Питат го за извършеното престъпление. Въпросът е: „Защо го предаде?“. Той опипва пода с поглед, преглъща мъчително. Накрая казва: „Защото го търсеше властта“. Следва нов въпрос: „И какво от това?“. Иван Димитров вдига глава, очите му са разширени, изразяват учудване. Възкликва: „Как какво от това? Щом го преследва властта, значи е лош човек!“.

...

Стефан Кираджиев:

„Нямам намерение да умирам на дюшек. Аз съм обречен на живота си на работниците“.

Той не умира на дюшек. Убиват го през нощта срещу 25 септември 1923 година в едно лозе на седем километра от Пловдив, край шосето за село Коматеве. Последните му думи са запазени приблизително. След чепката грозде, което разквазва устните му, безкрайно сам сред пушките, той изразява вярата си в пълното тържество на комунистическия идеал. На 30 ноември 1952 година, при откриването на Целулозния завод край гара Кричим, който приема неговото име, един от ораторите припомня думите му от времето на тююноработническата стачка, избухнала в Пловдив на 3 август 1922 година: „Не се тревожете. И да ме убият — нищо. Темелът, темелът да остане. Керемидите се пренареждат!“.

ИВАН ДИНКОВ

ПРЕГЛЕДЪТ!

Отново, след пет години, сме в навечерието на неговото провеждане. Отново театралната атмосфера е пропита с трескавост, повишена амбициозност, приповдигнатост, мобилизиране на всички духовни сили и изкристализиране на съвременните разбирания за значението и въздействие то на българската драматургия върху зрителя. Отново ни очакват преживявания на радости, но и на разочарования, на творчески победи, но и на творчески поуки.

Винаги времето в навечерието на един театрален преглед е повод за двояк размисъл: от една страна — връщане, преосмисляне и носталгично спомняне за създадени те български произведения между двата прегледа, а от друга страна — политическата атмосфера във времето на провеждането на голямото театрално събитие, създава тонуса на актуалната му значимост и политическа извисеност. Така се създава предпоставката за оформяне на проблемността в размислите ни за прегледа.

През тази година Осмият национален преглед на българската драма и театър се провежда в период, когато духът на Преустройството във всички сфери на нашия живот, оказва своето влияние и върху развитието на театралното дело у нас. Българското театрално изкуство е на един кръстопът, когато трябва да се вземе най-ценното, най-перспективното от изминалите години, а същевременно да се набележат кардинални изменения, и по този начин да се отприщи стихията за нов, чувствителен и качествен възход на българския театър. Осмият преглед ще бъде първото творческо изпитание в тази голяма амбиция на българските театрални творци. Затова и най-мощното, най-представителното театрално събитие в България изисква при подготовката му да съществува не само вълнение и амбициозност, но и мъдрост, съвременно политическо мислене, простор на творческите търсения, преданна любов към зрителя — нашият съвременник!

БЪЛГАРСКИ ДРАМАТИЧНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ,
играни на сцената на Драматичен театър „Сава Огня
нов“ — Русе между Седмия и Осмия национални прегледи
на българската драма и театър
(септември 1979 година — юни 1989 година)

1. **МАТА ХАРИ** от Недялко Йорданов
режисьор — Слави Шкаров
2. **ГОЛЕМИЯТ РОД** от Маргарит Минков
режисьор — Константин Димчев
3. **ПРИКЛЮЧЕНИЯ В ГОРАТА** от Искра Николова
режисьор — Лиляна Тодорова (гост)
4. **ИВАНКО, УБИЕЦЪТ НА АСЕНЯ I** от Васил Друмев
режисьор — Душко Добрев
5. **ЖИВОТЪТ—ТОВА СА ДВЕ ЖЕНИ** от Стефан Цанев
режисьор — Стоян Камбарев
6. **НЕРВИ ЗА ЛЮБОВ** от Кирил Топалов
режисьор — Маргарита Благиева (гост)
7. **ЧЕРНИ ОЧИ ЗА СЛУЧАЙНИ СРЕЩИ** от Любомир
Пеевски
режисьор — Душко Добрев
8. **ОТ СНИЯГ ПОМИЛВАНА ДУША** от Петър Анастасов
режисьор — Стоян Камбарев
9. **ЗЕМЯТА СЕ ВЪРТИ** от Станислав Стратиев
режисьор — Слави Шкаров
10. **КЪЛБОВИДНА МЪЛНИЯ** от Иван Радоев
режисьор — Слави Шкаров
11. **КОГАТО ГРЪМ УДАРИ — КАК ЕХОТО ЗАГЛЪХВА..**
от Пейо Яворов
режисьор — Николай Стефанов
12. **ГЛАВАНАЦИ** от Боян Папазов
режисьор — Владимир Николов
13. **ЕДНА ЗА ВСИЧКИ, ВСИЧКИ ЗА ЕДНА** от Недялко
Йорданов
режисьор — Владимир Николов
14. **МЕЖДУЧАСИЕТО** от Кънчо Стойчев
режисьор — Стоян Камбарев
15. **ПОСЛЕДНАТА НОЩ НА СОКРАТ** от Стефан Цанев
режисьор — Владимир Николов
16. **МУЗИКА ОТ ШАТРОВЕЦ** от Константин Илиев
режисьор — Стоян Камбарев
17. **СУМАТОХА** от Йордан Радичков
режисьор — Елена Цикова

Подредбата е по реда на излизане на премиерите.

Главен художествен ръководител и директор
ЕЛЕНА ЦИКОВА — режисьор

Завеждащ литературно бюро
ВАСИЛЕН ВАСЕВ — театровед

Драматурзи
РУДЕНКО ЙОРДАНОВ
КРУМ ГЕРГИЦОВ — театровед

Режисьор
СТОЯН КАМБАРЕВ

Главен художник
ВИОЛЕТА РАДКОВА

Художник-проектант
ЕМИЛ МИТЕВ

Художник по рекламата
ДИМИТЪР ГИЛЕВ

Технически сътрудници

Зав. постановъчна част — **Петко Шопов**
Художник-изпълнители — **Цанко Цанев и Иван Памуков**
Ръководител на худ. осветление — **Тодор Йосифов**
Завеждащ звуково оформление — **Цвятко Ячев**
Театър-майстори — **Минчо Рачев и Георги Маринов**
Тапицерско ателие — **Йордан Великов**
Завеждащ театрален реквизит — **Васил Сапунджиев**
Шивашко ателие — **Мария Бурова**
Железарско ателие — **Искрен Мирчев**
Грим и перуки — **Димитричка Тодорова**
Гардероб — **Нели Давидова**
Христина Балинова
Зав. служба „Организация и реклама“ — **Марио Мокрев**